Hämeen Partiolaiset ry
Kilpailujaosto

Riku Heikkilä, Ismo Halivaara, Petteri Lavikko,
Anna Sepponen, Jussi Vasama, Minna Veiranto, Jussi Vuorisalmi

Tehtävien suunnittelu

Versio 1.1

Julkaisija: Hämeen Partiolaiset ry / Kilpailujaosto

Kirjoittajat: Riku Heikkilä (Pirkkalan Sotkapojat)
Ismo Halivaara (Tampereen Kotkat)
Petteri Lavikko (Tampereen Kotkat)
Anna Sepponen (Roineen Tytöt)
Jussi Vasama (Tampereen Kotkat)
Minna Veiranto (Pirkkalan Pirkot)
Jussi Vuorisalmi (Tampereen Kotkat)

Versio: 1.1 (24.8.2008)

Tämän materiaalin kopioiminen, levittäminen ja kaikenlainen hyväksikäyttö on sallittua ja jopa suositeltavaa. Lue tarkemmat kopiointiohjeet ja -ehdot viimeiseltä sivulta.

Kaikki palaute ja kommentit koskien materiaalin sisältöä, ulkoasua tai asioiden esitystapaa ovat tervetulleita ja niillä on varsin suuri todennäköisyys tulla huomioiduksi seuraavassa versiossa.

Julkaisija tai kirjoittaja ei ota vastuuta oppaan käytön kilpailuprojekteille aiheuttamista vahingoista, viivästymisistä tai turhasta työstä. :-)

© Hämeen Partiolaiset ry / Kilpailujaosto 2008

1. Johdanto

Jos halutaan järjestää hyvä partiotaitokilpailu, vaaditaan hyvät ja loppuun asti suunnitellut tehtävät. Tehtävien suunnittelu on kilpailun järjestämisen tärkein osa.

Hyvien kilpailutehtävien suunnittelu ei ole helppoa, mutta ei myöskään ylivoimaisen vaikeata. Muutamia perusasioita ymmärtämällä pystyy jo suunnittelemaan toimivia, vartion taitoja halutulla tavalla mittaavia tehtäviä.

Tämän monisteen tarkoituksena on auttaa suunnittelemaan hyviä tehtäviä. Tavoitteena on tuoda esiin niitä näkökohtia, joita tehtävää ja sen arvostelua suunniteltaessa on huomioitava. Kirjan liitteenä on myös esimerkkejä hyvistä tehtävistä.

Tehtävien suunnittelu on myös luovaa työtä. On mahdotonta sanoa yksiselitteisesti millainen on hyvä tehtävä tai miten se syntyy. On kuitenkin paljon asioita, joita ei kannata joka kerta keksiä uudelleen. Erityisesti kannattaa välttää muiden tekemien virheiden toistamista.

Tämän kirjan materiaali on tarkoitettu niille, jotka tehtäviä suunnittelevat. Useimmissa kilpailuissa tämä tehtävä on kuuluu rastipäälliköille ja sarjanjohtajille. Materiaalin lukemisesta on kuitenkin varmasti hyötyä myös muille kilpailuorganisaatioon kuuluville.

Ennen kuin aloitat tehtävän suunnittelun, lue ainakin luvut 1., 2. ja 3. Kuudennessa luvussa on yksityiskohtaisempia käytännön vinkkejä eri tehtävätyyppien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Tämä versio 1.1 on päivietty uusien 29.3.2008 hyväksyttyjen sääntöjen mukaiseksi.

Tampereella helmikuussa 2002 (päivitetty 2008)
Tekijät

Sisällysluettelo

1. Johdanto ... 3
2. Millainen on hyvä tehtävä? ... 5
3. Yleisiä suunnittelunäkökohtia ... 6
3.1. Mitä tehtävällä mitataan ... 6
3.2. Monipuolisuus ... 6
3.3. Säännöt ... 6
3.4. Sarjat ... 7
3.5. Olosuhteet ... 7
3.6. Vartion varusteet ... 8
3.7. Rastin varusteet ja tehtävämateriaali ... 8
3.8. Rastipaikka ... 9
3.9. Henkilöstö- ja suorituspaikkatarve ... 9
3.10. Turvallisuus ... 10
3.11. Arvostelu ... 10
4. Suunnittelun vaiheet ... 11
4.1. Ideointi ... 11
4.2. Yksityiskohtien suunnittelu ... 11
4.3. Testaus ... 11
4.4. Rastin suunnittelu ... 12
4.5. Koekisa ... 12
5. Tehtävien arvostelu ... 13
5.1. Arvostelukohteiden valinta ... 13
5.2. Pisteiden jakautuminen arvostelukohtien mukaan ... 13
5.3. Säännöt ... 13
5.4. Vartioiden välinen pistejakauma ... 13
5.5. Pisteytyksen rajat ... 14
5.6. Interpolointi ... 14
5.7. Suoritusaika ... 15
6. Tehtäväpaperit ... 16
6.1. Tehtäväkäsky ... 16
7. Käytännön vihjeitä eri tehtävätyyppien suunnitteluun ... 18
7.1. Kätevyys ... 18
7.2. Suunnistus ... 20
7.3. Luonnontuntemus ... 22
7.4. Arviointi ... 23
7.5. Ensiapu ... 23
7.6. Käytös ... 24

2. Millainen on hyvä tehtävä?

Luonnollisesti suunnittelun tavoitteena on suunnitella mahdollisimman hyviä tehtäviä. Minkälainen tehtävä on hyvä? Sitä on mahdotonta yksiselitteisesti kuvata, mutta ainakin seuraavat ominaisuudet, sillä usein on:

- Hyvä tehtävä mittaa partiotaitoa.
- Hyvä tehtävä mittaa sitä, mitä sen haluttiin mittaavan.
- Jokaisella vartiolla on tasapuoliset olosuhteet sen suorittamiseen.
- Toiset vartiot eivät hyödy toisten vartioiden suorituksesta.
- Arvostelu on kohtuullisen objektiivinen.
- Tehtävän pistejakauma on tasainen.
- Parhaalla suorituksella saa parhaat pisteet.
- Hyvät pisteet saa hyvällä suorituksella, eikä hyvällä onnella.
- Tehtävä ei aiheuta jonotusta.
- Tehtävä on tarpeeksi selkeä. Lähes kaikki vartiot ymmärtävät mitä tehtävässä tulisi tehdä.
- Tehtävä ei ole liian vaikea eikä helppo.
- Tehtävä on mahdollista tehdä ilman erityisvarusteita.
- Tehtävä on sääntöjen mukainen.
- Tehtävä on mielekäs suurimmalle osasta vartioista.
- Hyvästä tehtävästä ei saa nollia liian helposti, eikä nollia saa kovin moni vartio.
- Hyvästä tehtävästä on mahdollista saada täydet pisteet.
- Tehtävä on turvallinen.
- Sen toteuttamiseen ei mene kohtuuttomasti järjestäjien resursseja (esim. materiaalia, rahaa, rastihenkilöitä).

3. Yleisiä suunnittelunäkökohtia

Tässä luvussa tarkastellaan asioita, jotka pitäisi huomioida lähes kaikkien kilpailutehtävien suunnittelussa. Yksityiskohtaisempia ohjeita tiettyjen tehtävätyyppien suunnitteluun löytyy luvusta 5.

3.1. Mitä tehtävällä mitataan

Ehkä tärkein asia tehtävän suunnittelussa on miettiä, mitä partiotaitoa tehtävällä halutaan mitata ja että tehtävä myös toteutetaan siten, että tämä tavoite täyttyy. Tämä tavoite on syytä pitää mielessä koko ajan kun tehtävää suunnitellaan ja testataan.

3.2. Monipuolisuus

Partiotaitokilpailujen tehtävien pitäisi kattaa kaikki partiokoulutuksen osa-alueet. Tehtävien pitäisi testata muun muassa vartioiden suunnistustaitoa, erätaitoja, kätevyyttä, yhteistoimintaa, johtajataitoja ja tietoja vaikkapa luonnosta.

Eri tehtävien suunnittelijoiden pitäisi olla tiiviisti yhteydessä toisiinsa, jotta tehtävät saataisiin eroamaan toisistaan myös toteutukseltaan. Muuten on vaarana, että kaikki tehtävät ovat paperitehtäviä tai esimerkiksi juoksemiseen perustuvia.

Kilpailukokonaisuuden monipuolisuuteen vaikuttaa myös tehtäviensijoittelu rasteille. Saman tyyppisiä tai samalla tavalla toteutettuja tehtäviä ei pitäisi sijoittaa peräkkäin. Sama koskee myös tehtävien suoritusaikaa: pitkäaikaisia (yli 60 minuuttia) tehtäviä ei pitäisi etenkään kylmään vuodenaikaan sijoittaa peräkkäisille rasteille. Poikkeuksena on tietysti yörasti, jolle voi hyvin sijoittaa useita pitkiä tehtäviä.

3.3. Säännöt

On erittäin ikävää sekä järjestäjille että kilpailijoille, jos jokin tehtävä hylätään sääntöjen vastaisena, joten sääntöihin kannattaa tutustua tehtäviä suunnitellessa. Partiotaitokilpailujen säännöt myös ohjastavat jonkin verran tehtävien suunnittelua. Niiden mukaan kilpailut sisältävät partiotaitoja ja -tietoja vaativia, turvallisia tehtäviä. Tehtävät kehittävät fyysistä ja henkistä kestävyyttä sekä vartion yhteishenkeä. Tehtävät vaikeutuvat vanhempiin sarjoihin siirryttäessä. Tehtäviä ja niiden arvostelua suunniteltaessa sukupuolten väliset erot otetaan huomioon. Vihreän ja oranssin sarjan tehtävien vaikeusaste on lähinnä III ja II luokan tasoa. Punaisen ja sinisen sarjan vaikeusaste on lähinnä II ja I luokan tasoa. Harmaan ja ruskean sarjan tehtävien vaikeusaste on lähinnä partiojohtajien peruskoulutuksen tasoa. Muiden sarjojen tehtävien vaikeusasteen määrää sarjan luonne [16 §].

Partiotaitokilpailujen säännöt asettavat rajoituksia erityisesti suunnistus- ja kiritaivaltehtäville. Säännöissä on määritelty näiden tehtävien enimmäispituudet sarjoittain [24 §]. Lisäksi säännöt rajoittavat vartioiden jakautumista kilpailun aikana. Kilpailuvartio ei saa jakaantua ilman tehtäväkäskyn tai jakaantumisohjeen (matkaohje) lupaa. [11 §]. Oranssin ja vihreän sarjan vartioita ei saa jakaa, eivätkä ne saa jakaantua suunnistettavien taipaleiden ajaksi. Sinisen ja punaisen sarjan vartiot voidaan jakaa kahtia (2+2) niin, että jaettuna kuljettava matka on enintään 1/4 koko kilpailureitin pituudesta. Ruskean ja harmaan sarjan vartiot voidaan jakaa vapaasti niin, että erillään kuljettava osuus on enintään 1/3 koko kilpailureitin pituudesta. Jakaantuneena kuljettavilla osuuksilla voi olla myös tehtäviä. Jos vartio saa jakaantua, on se

ilmoitettava tehtäväkäskyssä. Jos vartio suorittaa tehtäviä jakaantuneena, on tehtäväkäskyssä tai jakaantumisohjeessa ilmoitettava mikä tehtäväluettelon mukainen tehtävä maksimipisteineen kullakin reitillä suoritetaan ja mitä pakollisia varusteita tehtävän suorittaminen edellyttää [25 §].

Sääntöjen mukaan tehtäväkäskyssä kiellettyjen varusteiden käyttö tehtäväsuorituksen aikana aiheuttaa vartion kyseisentehtäväsuorituksen hylkäämisen. Muu tehtäväkäskyn vastainen suoritus voi aiheuttaa vartion kyseisentehtäväsuorituksen hylkäämisen.

Säännöt eivät kuitenkaan mitenkään estä laatimasta tehtäviä, jossa vartiot jakautuvat rastilla suoritettavan tehtävän ajaksi. Lisäksi kannattaa huomata, että säännöt koskevat sellaisenaan vain SP:n mestaruuskilpailuja, tosin niitä on muissakin kilpailussa ollut tapana pääpiirteissään noudattaa.

Partiotaitokilpailujen sääntöjen mukaan tehtäväluettelo noudattaa seuraavan taulukon lukuarvoja [17 §]:

	Or/Vi	**Si/Pu**	**Ru/Ha**
Maksimipisteet	80	100	120
Tehtäväryhmien määrä	10-18	15-25	15-30
Tehtävien määrä	10-18	15-25	15-30
Tehtävän maksimipisteet enintään ilmoitetussa tehtävässä	10	12	15
Tehtävän maksimipisteet enintään yllätystehtävässä	5	8	10
Yllätystehtävien osuus yhteensä enintään	16	20	30

Hämeen piirin kilpailuissa tulee muistaa yöleposääntö, jonka mukaan yörastille varataan mielellään kuusi tuntia, mutta vähintään kolme tuntia tehtävätöntä aikaa.

3.4. Sarjat

Alusta alkaen olisi pidettävä mielessä mille sarjalle tehtävä on tarkoitettu. Tehtävä, joka on hyvä oranssille sarjalle, ei useinkaan ole käyttökelpoinen harmaata sarjaa järjestettäessä tai päinvastoin.

3.5. Olosuhteet

Erilaiset olosuhteet kuten sää, vuodenaika, vuorokaudenaika ja maasto tulee huomioida tehtävää suunniteltaessa. Tehtävän tulee olla sellainen, että se toimii kaikissa olosuhteissa. Esimerkiksi luontopolun tunnistettavat näytteet ja paperit tulee suojata tai ainakin varautua suojaamaan sadetta vastaan. On varsin ikävää, jos luontopolkutehtävä joudutaan hylkäämään sen vuoksi, että tunnistettavana olleet pöllön oksennuspallot liukenevat kesken kilpailun.

Jos tehtävässä tai sen arvostelussa käytetään jonkinlaisia teknisiä laitteita, niin on syytä varmistaa, että ne toimivat kaikissa olosuhteissa, oli sitten sade tai pakkanen. Paristot kestävät kovassa pakkasessa pahimmillaan vain muutaman minuutin, ja erilaiset sähkölaitteet taas eivät useinkaan pidä vesisateesta.

Olosuhteiden muutos kesken kilpailun saattaa johtaa siihen, että eri vartioiden suoritukset eivät ole vertailukelpoisia. Klassinen esimerkki on etäisyyden arviointitehtävä, jonka osa vartioista suorittaa valoisaan ja osa pimeään aikaan. Viimeisten vartioiden osalta arviointitehtävä muuttuu arvaustehtäväksi (arviointitehtävät, ks. kappale 7.4).

Toinen tehtäväryhmä, johon pimeys vaikuttaa voimakkaasti, on suunnistustehtävät. Normaaliksi päiväsuunnistukseksi tarkoitettu pistesuunnistus tulee sijoittaa niin kauaksi illasta, että kaikki vartiot varmasti pääsevät suunnistamaan valoisaan aikaan. Yösuunnistustehtävän sijoittaminen voi olla ongelmallista etenkin kevätkilpailuissa, joissa hämärää aikaa on vain muutama tunti. (Ks. kappale 7.2.2).

Talvikilpailujen tehtävien tekeminen lumesta riippuvaiseksi alkaa olla melko riskialtista ainakin Etelä-Suomessa, jossa talvet ovat mitä ovat. Lumiveistosten tekeminen kuraisesta loskasta ei ole kovin mukavaa kilpailijoiden eikä järjestäjienkään kannalta. Myös runsas vesi järven jäällä saattaa vesittää monta tehtävää, tai ainakin kastella täysin kisailijoitten varusteet.

3.6. Vartion varusteet

Yhtenä lähtökohtana tehtävää suunniteltaessa pitäisi olla, että se ei vaadi vartiolta mitään kalliita tai hankalia erikoisvarusteita. Tavoitteena voisi pitää, että kätevyystehtävän voi tehdä pelkästään puukkoa, sahaa ja kirvestä käyttäen. Vartion mukaansa tarvitseman kulutustavaran kuten sidosnarun määrä tulisi pyrkiä pitämään mahdollisimman pienenä. Sata metriä kunnollista sidosnarua jokaiseen kilpailuun tekee yllättävän suuren loven vartion kisabudjettiin.

Tehtävä tulisi myös voida suorittaa yhtä hyvin, vaikka varusteet hieman poikkeaisivatkin toisistaan. Kätevyystehtävä pitäisi olla sellainen, että on aivan sama porataanko reiät 20 mm:n vai 18,5 mm:n poranterällä tai käytetäänkö loveamiseen 10 vai 11 mm:n tasatalttaa.

Tehtävän suunnittelijan pitää miettiä, saako vartio hyötyä mukanaan tuomista erikois-varusteista, jotka eivät ole pakollisia varusteita. Poraaminen on helpompaa akkuporakoneella kuin vintilällä ja murtuneen jalan lastoitus on helppo homma, kun repusta löytyy ilmalasta. Suunnistaminen ja kiritaival ovat huomattavasti raskaampia, jos selässä on rinkka, jossa on tavalliset retkeilyvälineet kuin jos selässä on pieni erikoiskevyt kisareppu, jossa on erikois-kevyet kisavarusteet. Kannattaa ajatella, mitä tehtävällä halutaan mitata. Onko tarkoitus, että parhaat pisteet saa, kun pakkaa rinkan täyteen erikoisvarusteita? Kuitenkin vartioille tulisi asettaa mahdollisimman vähän kieltoja, koska valvonta on jos ei mahdotonta niin ainakin hankalaa ja lisää rastihenkilöstön tarvetta ja turhaa byrokratiaa. Parempi vaihtoehto on suunnitella tehtävä sellaiseksi, että vartiolle ei ole hyötyä mukanaan kantamasta kavahöylästä tai talttasarjasta.

(Kätevyystehtävän varusteet, ks. kappale 7.1.2.)

3.7. Rastin varusteet ja tehtävämateriaali

Jossakin vaiheessa tehtävän suunnittelua kannattaa laskeskella, paljonko rastille tarvitaan vaikkapa kelloja tai muita mittavälineitä. Kilpailussa saattaa olla yhtä aikaa toiminnassa toistakymmentä rastia, jolloin kaikille ei varmasti riitä kahtakymmentä sekuntikelloa ja viittä talvitelttaa. Toisaalta jotkut tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että esimerkiksi sekuntikelloja tarvitaan paljon, mutta tällaisia tehtäviä ei saisi yhdessä kilpailussa olla kovin monta.

Jos tehtävä vaatii paljon tai hankalasti hankittavaa materiaalia, pitää ajoissa miettiä, mistä se hankitaan ja paljonko se maksaa. Esimerkiksi yörastilla tehtävän rakovalkean vaatimat tukkipuut tulevat todennäköisesti melko kalliiksi ilman hyviä suhteita lähimetsien omistajiin. Lisäksi rakovalkeapuiden kuljetus vaatii jo henkilöautoa järeämpää kuljetuskalustoa.

Luonnonmateriaalin käyttö tulee yleensä halvemmaksi kuin ostetun, mutta sekin tuo mukanaan omat ongelmansa, kuten luvan hankkimisen maanomistajalta. Se asettaa myös rajoituksia tehtävän sijoittamiseen eri rasteille. Jos on tarkoitus, että vartio hankkii itse tehtävämateriaalin luonnosta, pitää tehtävää suunnitellessa miettiä, miten valvotaan, että materiaali otetaan sieltä mistä se on luvallista ja ettei metsälle aiheudu ylimääräisiä vaurioita. Kilpailutilanteessa ei partioihanteiden noudattamiseen aina kannata luottaa.

3.8. Rastipaikka

Yleensä ei ole samantekevää, minne rastille ja minkälaiseen rastipaikkaan mikäkin tehtävä sijoitetaan. Tämän vuoksi on hyvissä ajoin tehtävää suunniteltaessa oltava yhteydessä ratamestariin, jotta saataisiin selville, voidaanko tehtävää yleensä toteuttaa ja toisaalta asettaako rastipaikka jotakin vaatimuksia tehtävälle.

Tehtävä asettaa monia vaatimuksia rastipaikalle. Ylitystehtävää varten halutaan yleensä jonkinlainen vesistö, eikä monia tehtäviä voida sijoittaa aivan umpimetsään, vaan tarvitaan hiukan aukeampi paikka. Aukealle paikalle ei taas ole kovin järkevää sijoittaa tehtävää, jossa tarvitaan monta suorituspaikkaa ja jossa vartiot eivät saa nähdä toistensa suoritusta. Rasti halutaan usein sijoittaa jonkinlaisen tien varteen tai ainakin sen läheisyyteen, jotta tehtävän vaatima materiaali ja rastihenkilöstö saataisiin helposti ja nopeasti siirrettyä rastille.

Rastipaikka ja vuorokaudenaika asettavat nekin puolestaan vaatimuksia tehtävälle. Tehtävän suunnittelijan ei pitäisikään orjallisesti roikkua kiinni alkuperäisissä suunnitelmissaan, vaan joustaa tarpeen mukaan ja sovittaa tehtävä sellaiseksi, että se voidaan käytännössä myös toteuttaa.

3.9. Henkilöstö- ja suorituspaikkatarve

Tehtävää suunniteltaessa yhtenä lähtökohtana on oltava, että sen pystyy toteuttamaan ilman jonotuksia ja toisaalta ettei tämän tavoitteen saavuttaminen vaadi kohtuuttomasti rastihenkilökuntaa ja suorituspaikkoja. Hyvästäkin kisasta jää huono maku, jos kisassa on paljon jonotusta. Suorituspaikkatarpeen laskemiseksi pitää tietää, missä vaiheessa kilpailua rasti on ja minkälaisen aikavälin sisällä vartiot sinne saapuvat, joten tarkkoja laskelmia ei aivan suunnittelun alkuvaiheessa voi tehdä. Suorituspaikkalaskelmista kuten myös rastin henkilöstöstä on seikkaperäinen selostus monisteessa Rastin toiminta.

Suorituspaikkojen lisääminen jonotusten estämiseksi on ongelmallista. On usein mahdotonta rakentaa kovin monta suorituspaikkaa, joissa vartioilla olisi tasapuoliset edellytykset tehtävän tekemiseen. Tehtävän arvostelu tulee hyvin ongelmalliseksi esimerkiksi ensiaputehtävässä, jonka arvostelu valitettavasti perustuu jonkin verran subjektiivisiin arvosteluperusteisiin. Usein onkin parempi nopeuttaa tehtävää tai rastin toimintaa muilla keinoilla.

3.10. Turvallisuus

Tehtäviä suunniteltaessa pitää aina varmistaa kilpailijoiden turvallisuus. Erityishuomiota vaativia tehtäviä ovat muun muassa erilaiset kiipeilytehtävät, painavien esineiden liikuttelut ja tehtävät, joiden aikana kilpailijat joutuvat kulkemaan vilkkaasti liikennöityjen teiden yli.

Rasteille, joilla tapaturmien todennäköisyys on suurin, tulee hankkia ammattitaitoisia ensiapuhenkilöitä.

3.11. Arvostelu

Tehtävät pitäisi olla sellaisia, että ne pystytään arvostelemaan tarpeeksi objektiivisesti. Arvostelu ja tehtävät pyritään suunnittelemaan siten, että ne mittaa vartioiden hyvyyttä eikä säkää. Arvostelun huolellinen testaaminen on tärkeää.

4. Suunnittelun vaiheet

Partiotaitokilpailujen tehtävien suunnittelu voidaan jakaa ajallisesti vaiheisiin monella eri tavalla. Tässä luvussa esitetään yksi malli, jossa vaiheet ovat: ideointi, tehtävän yksityiskohtien suunnittelu, tehtävän testaus, rastin suunnittelu, koekisa ja viimeistely.

4.1. Ideointi

Tehtävien suunnittelu luonnollisesti aloitetaan ideoinnilla. Tässä vaiheessa olisi hyvä olla selvillä toisessa luvussa esitetyt suunnittelunäkökohdat ja mahdollinen kilpailun teema. Ideoita kannattaa kehitellä enemmän kuin mitä itse kilpailussa on tehtäviä. On paljon helpompi karsia muutama idea pois kuin alkaa viime tipassa miettiä lisätehtävää kilpailun täytteeksi. Tehtävien suunnittelu kannattaa aloittaa viimeistään 18 kuukautta ennen kisan alkua.

4.2. Yksityiskohtien suunnittelu

Kun tehtävien ideat on keksitty, aletaan suunnittelemaan yksityiskohtia. Yleensä tässä vaiheessa on hyvä kerrata, mitä partiotaitoa kyseisellä tehtävällä halutaan mitata. Idean toimivuus ja toteuttamiskelpoisuus testataan tässä vaiheessa ensimmäisen kerran. Yksityiskohtainen suunnitteluvaihe sisältää muun muassa seuraavien asioiden suunnittelun:

- rastimiestarpeen per suorituspaikka
- tehtävän arvostelu
- alustava tehtäväkäsky ja arvostelupöytäkirja
- vaikutus vartioiden varusteisiin
- tehtävämateriaali
- tehtävän suoritusajan arviointi
- tehtävän vaatimat ominaisuudet rastipaikalta
- suoritusolosuhteiden vaikutus

4.3. Testaus

Testaus on tärkein osa tehtävän suunnittelua. Siihen kannattaa panostaa. Vain testaamalla tehtävän voi löytää kaikki tehtävän virheet ja puutteet. Tehtävä kannattaa testata mahdollisemman varhaisessa vaiheessa heti, kun siitä on saatu aikaan jonkinlainen versio. Seuraavia asioita pitäisi testata ja tutkia:

- tehtävän vaikeustaso eli sopivuus sarjalle
- tehtävämateriaalin sopivuus
- vartion varusteiden sopivuus
- tehtäväkäskyn selkeys
- arvosteluun toimivuus
- arvostelupöytäkirjan toimivuus

- tehtävän idea: mittaako sitä partiotaitoa mitä tehtävän haluttiin mittaavan

Tehtävä testataan testivartioilla, jotka vastaavat iältään ja sukupuoleltaan mahdollisimman hyvin kilpailun osanottajia.

4.4. Rastin suunnittelu

Kun tehtävän suunnittelu on edennyt riittävän pitkälle, alkaa rastipäällikkö suunnitella sen käytännön toteutusta rastilla.

Tämä vaihe sisältää muun muassa:

- rastin arkkitehtuurin suunnittelu
- suorituspaikkalaskelmat
- rastihenkilöstölaskelmat
- rastin huollon suunnittelu
- rastin rakentamisen suunnittelu

Rastin suunnittelusta kerrotaan enemmän Rastipäällikön monisteessa.

4.5. Koekisa

Koekisa järjestetään yleensä muutama kuukausi, parhaimmillaan jopa lähes vuosi ennen varsinaista kilpailua. Koekisassa pyritään järjestämään mahdollisimman todellinen kilpailu: mukana ovat kaikki kilpailutehtävät ja rastit oikeilla paikoillaan.

Koekisaan olisi hyvä osallistua yksi vartio jokaiseen sarjaan. Testivartioiden pitää iältään ja sukupuoleltaan vastata todellisia kilpailuvartioita. Koekisan aikana testataan kappaleessa 1.3 lueteltujen asioiden lisäksi:

- rastijärjestelyiden toimivuus
- rastihenkilöstön toiminta
- tehtävien suoritusajat
- suoritusolosuhteiden (esim. sää ja valaistus) vaikutus
- arvostelun käytännön toteutus
- arvostelu- yms. pöytäkirjojen täyttäminen.

Kilpailujärjestäjät, jotka ovat järjestäneet koekisan, ovat poikkeuksetta pitäneet sitä erittäin tärkeänä asiana kilpailun onnistumisen kannalta. Koekisa paljastaa monet virheet ja puutteet sekä yksittäisillä rasteilla että kilpailukokonaisuudessa.

5. Tehtävien arvostelu

Hyvä tehtävä voidaan pilata huonosti toteutetulla arvostelulla, joten arvostelun suunnitteluun kannattaa käyttää hetki aikaa. Suunnittelussa täytyisi löytää vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- Mitä tehtävällä halutaan mitata?
- Millainen suoritus tuottaa maksimipistemäärän?
- Millainen suoritus tuottaa nolla pistettä?

5.1. Arvostelukohteiden valinta

Ensimmäiseksi täytyy siis päättää, mitä tehtävällä halutaan mitata. Kätevyystehtävässä voidaan esimerkiksi mitata vartion kykyä veistää kirvellä piirustuksen mukaisia kappaleita ja toisaalta kykyä koota näistä kappaleista toimiva laite.

Kun arvostelukohteet on alustavasti päätetty, on seuraavaksi ongelmana se, miten arvosteltavia asioita mitataan. Esimerkiksi ruokatehtävässä makua tai kypsyyttä on hankala muuttaa suoraan numeroiksi. Tällöin täytyy keksiä sanalliset määritelmät kuvaamaan eri tasoja. Oleellisinta näissä kuvauksissa on, että kaikki arvostelijat ymmärtävät ne samalla tavalla. Parasta tietysti olisi, jos yksi ja sama henkilö voisi arvostella kaikki suoritukset, vaikkakin todennäköisesti samankin henkilön subjektiiviset arviot muuttuvat ensimmäisen ja viimeisen arvostelun välillä.

5.2. Pisteiden jakautuminen arvostelukohtien mukaan

Tehtävän sisäinen pistejakauma kerrotaan pääkohdiltaan vartiolle tehtäväkäskyssä. Joidenkin tehtävien, kuten kätevyystehtävän, kohdalla voi harkita, että kertoo tehtäväkäskyssä yksityiskohtaisemmin arvostelukohteet. Tällöin vartioiden ei tarvitse arvailla, mihin asioihin tehtävässä kannattaa ensimmäisenä panostaa. Pikakätevyydessä parhaat pisteet saa vartio, joka teki kätevyyden pisimmälle, eikä se, joka sattumalta teki kätevyyden oikeassa järjestyksessä.

5.3. Säännöt

Tehtävien porrastusta rajoitetaan säännöissä [22 §]. Sääntöjen mukaan tehtävien arvostelutarkkuuden (eli arvostelun maksimiportaan) tulee olla sellainen, että lopullisissa tehtävien pisteissä se on 0 - 0,5 pistettä. Kunkin tehtävän pisteet pyöristetään kymmenyksen tarkkuuteen, ja näin saaduista pisteistä lasketaan vartion yhteispisteet. Tehtävän arvostelutulos ei voi olla miinusmerkkinen. Tehtäväkohtaiset pisteet ja yhteispisteet esitetään kymmenyksen tarkkuudella.

Säännöissä mainitaan myös, että yksittäisen tehtävän suorittamatta jättäminen tai siinä epäonnistuminen ei saa vaikuttaa muiden tehtävien suoritukseen ja arvosteluun, eikä aiheuttaa koko kilpailun keskeytymistä (esim. suunnistustehtävät).

5.4. Vartioiden välinen pistejakauma

Tehtävän vaikutus lopputuloksiin riippuu siitä, kuinka suuri on tehtävän pistehajonta. Esimerkiksi 6 pisteen kätevyystehtävässä vartioiden pistemäärät löytyvät väliltä 4,6- 5,7. Tällainen tehtävä vaikuttaa tuloksiin vähemmän kuin kahden pisteen arvoinen yllätystehtävä,

jossa arvostelu mahdollistaa pisteiden jakautumisen kattavasti nollasta kahteen, ja tämä tuskin on tarkoitus. Tilanteen välttäminen edellyttää tehtävän ja erityisesti sen arvostelun huolellista suunnittelua, jotta tehtävällä todella saadaan vartioiden taitoerot esiin. Juuri kätevyys-tehtävissä on usein tämä ongelma, ja ratkaisuna usein on arvostelun hiominen ja myös suoritusajan tiukentaminen.

5.5. Pisteytyksen rajat

Pisteytyksen rajat kannattaa määrätä sellaisiksi, että seuraavat ehdot toteutuvat mahdollisimman hyvin:

- vartioilla on realistiset mahdollisuudet maksimipisteiden saavuttamiseen,
- vartioiden saamat pistemäärät jakautuvat tasaisesti maksimipisteiden ja nollan välille
- mahdollisimman moni vartio pääsee pisteille

5.6. Interpolointi

Suoraviivaisella interpoloinnilla tarkoitetaan kahden pisteen välisten arvojen määräämistä vetämällä näiden pisteiden välille suora, jolta halutut arvot luetaan. Suhteellisessa arvostelussa määritetään interpolointisuora tavallisesti seuraavasti:

1. Parhaat pisteet saa pienimmällä tuloksella (esim. aika)
    - pienin tulos = maksimipisteet
    - 1,5 x keskimmäinen tulos = 0 pistettä
2. Parhaat pisteet saa suurimmalla tuloksella:
    - suurin tulos = maksimipisteet
    - 0,5 x keskimmäinen tulos = 0 pistettä

Joissain tapauksissa voidaan myös asettaa toinen interpolointiraja kiinteäksi:

3. ”Täydellinen” suoritus tai ennalta asetetun rajan saavuttaminen = maksimipisteet
    - alaraja kohdan 1. tai 2. mukaan
4. Vartiolla ei yhtään onnistunutta yritystä = 0 pistettä
    - yläraja kohdasta 2

Tyypillisiä esimerkkejä tällaisista tehtävistä ovat:

- Vartio heittää tikkaa ...
- Vartio kaataa tennispallolla peltipurkkeja ...
- Vartio vastaa kysymyksiin ...

Suoritukset	Kiinteä pisteytys (A) (Jousitaulun yksi piste = 0,05 p)	Suhteellinen (2. tapa) (B)	Täydellinen = max.pist. (tapa 3)	Paras = max.pist, tuloksella 0 ⇒ 0p (tapa 4)
Max: 80	4,0	-	4,0	-
Paras: 48	2,4	4,0	2,1	4,0
40	2,0	3,1	1,7	3,3
30	1,5	2,1	1,1	2,5
Kesk.:22	1,1	1,2	0,6	1,8
20	1,0	1,0	0,5	1,7
10	0,5	0,0	0,0	0,8
Huonoin: 5	0,3	0,0	0,0	0,4

5.7. Suoritusaika

Jos tehtävälle asetetaan kiinteä suoritusaika, se täytyy testata huolellisesti. Kätevyystehtävissä ja vastaavissa aikaraja saadaan yleensä kohtuullisen hyvin, mutta kiritaival-tyyppisissä tai suunnistustehtävissä.

6. Tehtäväpaperit

6.1. Tehtäväkäsky

Partiotaitokilpailuissa vartiolle ilmoitetaan kirjallisesti kaikki tehtävät. Tehtäväkäskyssä on yksiselitteisesti annettu kunkin tehtävän suoritusohjeet. Periaatteena on, ettei mitään ohjeita tarvitse eikä saa antaa suullisesti. Tämä ei tietenkään tarkoita sitä, että rastimies ja kilpailijat eivät saisi keskustella keskenään.

6.1.1. Tehtäväkäskyn sisältö

Partiotaitokilpailujen säännöissä on määritelty tarkasti, mitä tietoja tehtäväkäskyssä on oltava [19 §]. Asiat voidaan jaotella seuraavasti:

1. **Otsikkotiedot:**
   - kilpailun nimi, ajankohta ja paikka
   - sarja
   - rastin numero
   - tehtävän numero
   - tehtävän nimi ja tehtäväryhmä
   - onko kyseessä aikatehtävä, aika- ja taitotehtävä vai
   - taitotehtävä (arvosteluperusteiden mukaan) ja
   - tehtävän maksimipisteet.
2. **Varsinainen tehtäväkäskyn teksti.** Asia jakautuu yleensä kolmeen osaan, jotka on myös hyvä olla omina kappaleinaan:

   a) suoritusaikaan liittyvät tiedot. Koska aika alkaa, paljonko sitä on ja koska se päättyy. Esimerkiksi: *Aika alkaa rastimiehen merkistä. Aika päättyy vartion ollessa kokonaisuudessaan maalissa.*

   b) tehtävän määrittely eli selkeästi sanottuna mitä tehdään. Esimerkiksi: *Vartion tehtävänä on juosta maaliin ...*

   c) Lisäohjeet tehtävän suorittamista varten. Esimerkiksi kätevyystehtävässä pitää usein kertoa mistä tehtävämateriaalin saa hakea, mistä löytyy mallikappale, mihin tehtävä palautetaan ja mitä roskille tehdään.
3. **Arvostelukohteet ja pistejaottelu.** Vartion on tiedettävä kuinka paljon mitäkin osa-aluetta arvostelussa painotetaan. Sakotettavat asiat on myös ilmoitettava, esimerkiksi kuinka ajan ylitys vaikuttaa pisteisiin. Esimerkki:

   Arvostelu:
   - Piirroksenmukaisuus 2 p
   - Siisteys 2 p
   - Kestävyys 2 p

- 15 min ajan ylitys 0 p, väli interpoloidaan suoraviivaisesti
- Tehtäväkäskyn vastainen suoritus = 0 p

4. **Liitteet.** Tehtäväkäskyssä on mainittava kaikki vartion saama tehtävämateriaali. Kätevyystehtävässä on ilmoitettava tavarat, jotka vartion pitäisi saada, jotta vartio voi itse tarkistaa, että kaikki materiaali on heille jaettu. Kaikki kuvat, kartat, vastauslomakkeet, tehtäväkortit yms. on mainittava. Paperiliitteet on hyvä niitata kiinni varsinaiseen tehtäväkäskyyn. Esimerkki liiteluettelosta

   Liitteet:

   - mallipiirros
   - kokoonpanokuva
   - lautaa, kakkosnelosta 3 x 1m
   - nauloja 10 kpl
   - muovipussi

Tämän monisteen loppuosassa on esimerkkejä tehtäväkäskyistä.

6.1.2. Ulkoasu ja tyyli

Tehtäväkäskyn selkeä ulkoasu helpotta ja nopeuttaa asian ymmärtämistä. Jokainen asia esitetään omana kappaleenaan kuten edellä on esitetty. Periaatteena on, että tärkeät ja kiireelliset asiat (suoritusaika) ensin ja vähemmän tärkeät lisäohjeet vasta lopussa.

Tehtäväkäskyssä käytettävän kielen pitää olla selkeätä suomen kieltä (ruotsinkielisillä vartioilla on toki mahdollisuus pyytää käsky omalla äidinkielellään). Lauseiden tulee olla lyhyitä ja mielellään vain päälauseita. Mitä enemmän lauseenvastikkeita, pilkkuja ja sivulauseita löytyy, sitä suuremmalla todennäköisyydellä itse asia hukkuu.

Tehtäväkäskyssä ei saa olla kompia eikä tärkeitä asioita saa jättää sanomatta. Vartion hoksauskykyä voi testata tehtävällä mutta ei tehtäväkäskyllä!

7. Käytännön vihjeitä eri tehtävätyyppien suunnitteluun

7.1. Kätevyys

- jokaiselle tekemistä
- monipuoliset työtavat ja materiaalit
- saman kisan sisällä kätevyystehtävät erityyppisiä
- oikein mitoitettu aika, käytä interpolointia ajan ylityksessä
- tasalaatuiset materiaalit
- järkevät arvostelukohteet
- hyvin suunniteltu ja tasapuolinen arvostelu

7.1.1. Tehtäväaika

Suoritusaika tulee mitoittaa sellaiseksi, että suurin osa vartioista ehtii annetussa ajassa kätevyyden tekemään. Tehtäväajan niukkuus vaikuttaa olennaisesti valmistettavan esineen tai rakennelman valmistumis- ja viimeistelyasteeseen ja sitä kautta tehtävän arvostelupisteisiin. Tehtäväaikaa määriteltäessä tulee tarkoin harkita, mitä tehtävällä halutaan mitata. Tiukka aika tuo usein vartioiden taitoerot paremmin esille, mutta tällöin myös useamman vartion työ jää pahasti keskeneräiseksi. Varsinkin nuoremmissa sarjoissa turhan tiukka tehtäväaika saattaa heikentää tehtävän mielekkyyttä.

Ajan ylitys = 0 pistettä on kätevyystehtävissä liian ankara menettely, ja järjestäjän on vaikea toteuttaa se oikeudenmukaisesti. Useissa tapauksissa sopivin aikamäärittely on antaa aika jona pisteet laskevat nollaan (ajan ylitys 30 min = 0 pistettä, väli interpoloidaan).

Kätevyystehtävissä usein on seuraavanlaisia suoritusaikoja:

- lähtötehtävät 45 min ... 2 t
- vaellusrastitehtävät 10 min ... 1 t
- yörasti 2 t ... 4 t

Monissa kilpailuissa yörastin kätevyystehtävän tehtäväaika on määritelty suhteessa vartion lähtöaikaan yörastilta. Tämä ei kuitenkaan ole hyvä tapa, sillä tällöin vartioilla ei ole samaa aikaa tehdä tehtävää. Osa vartioista on saattanut jonottaa jollakin rastilla tunnin, kun taas toiset eivät ole jonottaneet lainkaan, ja tästä syystä ovat tulleet rastille huomattavasti aikaisemmin. Hämeen piirin kilpailuissa tulee muistaa yöleposääntö, jonka mukaan yörastille varataan mielellään kuusi tuntia, mutta vähintään kolme tuntia tehtävätöntä aikaa.

7.1.2. Varusteet ja materiaali

Kätevyystehtävien ideoinnissa on hyvä pyrkiä tehtävien erilaisuuteen esimerkiksi työtapoja ja materiaaleja vaihtelemalla. Tarvittavien työkalujen suhteen tulee välttää harvinaisia työkaluja, jotka vartio todennäköisesti joutuisi hankkimaan vain kyseistä kilpailua varten.

Vuonna 2008 voimaan astuvien sääntöjen mukaan vartioita ei saa vaatia ottamaan mukaan muun kokoisia puuporanteriä kuin 6 mm, 8 mm, 12 mm ja 16 mm eikä muunkokoisia tasa- tai kourutalttoja kuin 12 mm [23 §]. Vaadittava koko voidaan ilmaista vaihteluvälinä. Tällöin jonkun edellä mainituista luvuista tulee sisältyä kyseiseen vaihteluväliin.

Annettavan tehtävämateriaalin tasavertaisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tehtävämateriaalin laadun ja määrän tulee olla suhteessa tehtävässä arvosteltaviin ominaisuuksiin. Materiaalia tulee olla riittävästi, eli yli lasketun tarpeen.

Tehtäväkäskyssä tulee myös mainita mitä omia materiaaleja vartio saa tehtävässä käyttää jos se on sallittua. Monessa kätevyystehtävässä voi vartion omana varusteena ollut naru parantaa tulosta huomattavasti.

Monissa kisoissa, joissa pora ei ole pakollisena varusteena, on kuitenkin pitänyt tehdä reikä. Joka tapauksessa osa vartioista ottaa varmuuden vuoksi aina poran mukaan, ja tällöin niillä on iso etu muihin vartioihin verrattuna.

Kätevyystehtävät ovat usein yksi suurimmista kulueristä kisoissa. Kannattaa pohtia, paljonko kilpailijat ovat niistä valmiita maksamaan, eli paljonko kisamaksua voitaisiin alentaa, jos suunniteltaisiin halvemmat tehtävät.

7.1.3. Arvostelukohteet

Yleisimmät kätevyystehtävän arvostelukohteet ovat:

- käyttökelpoisuus tai toimivuus
- piirroksen tai mallin mukaisuus
- mitat
- liitokset
- siisteys tai työn jälki

Arvostelukohteiden painoarvolla voidaan ohjata vartioiden töitä haluttuun suuntaan. Mikäli tehdään jokin käyttöesine on sen toimivuus järkevää painottaa arvostelussa siisteyttä tärkeämmäksi. Vastaavasti koriste-esineessä kannattaa painottaa ulkonäköä ja viimeistelyä. Lisäksi arvostelun pääpaino tulee olla kohdissa, joiden hyvyyden ratkaisee ensisijaisesti vartion taidot, eikä vartion työvälineet kuten höylä tai hiekkapaperi.

Arvostelukohteen maksimipistemäärä tai painoarvo olisi hyvä mainita tehtäväkäskyssä, jotta vartio tietää mihin tehtävässä kannattaa keskittyä.

Kommentteja arvostelukohteista:

1. Käyttökelpoisuus tai toimivuus
    - Tulee tarkasti miettiä, miten esineen toimivuus testataan. Mikäli mahdollista vartio voi itse testata tekeleensä toimivuuden. Usein kätevyystehtävistä, joissa lähes kaikki pisteet tulee toimivuudesta, suuri osa vartioista saa todella huonot pisteet. Kannattaa tarkoin testata, että suurimmalla osalla vartioista on hyvät mahdollisuudet saada edes jonkin verran toimivuuspisteitä.
    - Jos tehtävässä arvostellaan myös siisteyttä, pitää se yleensä arvostella ennen toimivuutta! Arvostelujärjestys arvostelupöytäkirjaan.

2. Mitat
   - Tehtäväkäskyssä tulisi antaa ainoastaan ne mitat, joilla järjestäjä haluaa määritellä esineen suuruusluokan, tai ne mitat, jotka ovat välttämättömiä esineen käyttökelpoisuuden tai toimivuuden takia, ja vain ne mitat voidaan arvostella.
3. Siisteys tai työn jälki
   - Tämä arvostelukohde pitää suhteuttaa vartion käytettävissä olevaan aikaan. Työn jälki sopii painoarvoltaan korkeaksi arvostelukohteeksi erityisesti tehtävissä, joiden tekemiseen on runsaasti aikaa (yörastitehtävät).
   - Juuri siisteyteen voi vartion mukanaan tuomat omat työvälineet, kuten hiekkapaperi ja höylä, vaikuttaa paljon.

7.1.4. Arvostelun suorittaminen

Kätevyystehtävien arvostelu tulisi mahdollisuuksien mukaan suorittaa tehtävän suoritus-paikalla. Muussa tapauksessa tulee kuljetuksen huolellisuuteen kiinnittää erityistä huomiota. Työt eivät saa kärsiä kuljetuksesta, eivätkä kokoomattomat irto-osat saa mennä sekaisin.

Kätevyystehtävien arvostelussa pyritään mahdollisimman pitkälle käyttämään vertailevaa arvostelua. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkien vartioiden työt arvostellaan yhtä aikaa toisiinsa vertaillen arvostelukohta kerrallaan. Mikäli mahdollista arvostelukohdan arvostelee sama arvostelija.

Arvostelussa on pitäydyttävä tehtäväkäskyssä mainituissa arvostelukohdissa. Esimerkiksi työn jälki ja siisteys eivät saa vaikuttaa pisteisiin ellei mikään arvostelukohta niitä edellytä.

Jos yksittäisessä arvostelukohteessa tulokset ovat selkeästi huonompia tai parempia tai niiden jakauma on suppeampi tai laajempi kuin arvostelukohteen vaatimukset, on hyvin perusteltua muuttaa kyseisen arvostelukohteen vaatimuksia arvostelutapahtuman aikana. Muutos merkitään aina arvostelupöytäkirjaan.

7.2. Suunnistus

Suunnistustehtävän suunnittelu ja toteuttaminen vaatii usein hieman enemmän kokemusta kuin muiden tehtävien toteuttaminen. Olisikin hyvä, jos suunnistustehtäviä olisi suunnittelemassa ja toteuttamassa ainakin yksi kokeneempi suunnistaja, sillä suunnistustehtävä on pilalla, jos yksikin rasti väärässä paikassa. Jokaisen rastin paikan pitää tarkistaa tarpeeksi kokenut suunnistaja, ja jokaisen rastin paikan pitää tarkistaa eri henkilö kuin joka rastin on käynyt merkkaamassa. Usein rastin tarkistaa lipun viejä.

Ennen kuin aloittaa suunnistustehtävän yksityiskohtaisemman suunnittelun kannattaa hankkia itselleen Suomen Suunnistusliiton julkaiseman Ratamestarikirjan. Se löytyy useimmista kirjastoista, ja sitä voi ostaa suoraan suunnistusliitosta ja suunnistusliikkeistä. Kirja sisältää paljon hyviä käytännön vinkkejä.

7.2.1. Mitä suunnistustehtävä mittaa

Suunnistustehtäviä suunniteltaessa on kaikkein tärkeintä miettiä mitä tehtävällä halutaan mitata. Äkkipäätään voisi ajatella, että suunnistustehtävä on aina samanlainen tavallinen suunnistus. Tarkemmin ajateltuna tehtävästä löytyy kuitenkin monta erilaista variaatiota, jotka kaikki mittaavat vartion taitoja eri tavalla. Toiset tehtävät mittaavat vartion yksittäisten

jäsenten suunnistustaitoja, toiset vartion huonoimman jäsenen suunnistustaitoja ja toiset taas vartion kykyä jakaa tehtävät jäsenten kykyjen mukaan.

Suunnistustehtävät jakautuvat ensiksikin kahteen ryhmään sen perusteella saako vartio jakaantua vai ei. Yleensä vartio saa jakaantua, koska tällöin vartion suunnistustaitoja mitataan paljon monipuolisemmin. Jos vartio ei jakaannu, niin tehtävässä mitataan oikeastaan vain vartion parhaan suunnistajan suunnistustaitoa ja huonokuntoisimman jäsenen juoksunopeutta. Vartio suunnistaakin kokonaisena yleensä vain vihreässä ja oranssissa sarjassa.

Vartion jakautuminen antaa suunnistustehtävän suunnittelijalle paljon valinnanvaraa. Seuraavassa on lajiteltu erilaisia tehtävätyyppejä:

1. Valmiit radat: Yleensä kaikki rastit on haettava. Sakkoaikoja ei anneta vaan suoritus hylätään, jos joku rasti puuttuu. Normaalisti vartion jäsenet saavat valita itse radat. Aika voidaan ottaa kahdella eri tavalla.
    a) Jokaiselta radalta otetaan yksiöaika. Jokainen rata voidaan arvostella erikseen, tai sitten voidaan arvostella jäsenten yhteisaika, mikä mittaa paremmin koko vartion suunnistustaitoa.
    b) Aika päättyy viimeisestä. Vartion pitää osata jakaa radat jäsenten suunnistustaitojen mukaan.
2. Pistesuunnistus: ei valmiita ratoja, vartio jakaa rastit keskenään
    a) Tavoitteena on hakee kaikki rastit. Puuttuvista rasteista tulee reilusti sakkoaikaa.
        - Suoritusaika on hitaimman aika. Vartion pitää tuntea kunkin jäsenen suunnistustaito ja kunto ja osata jakaa radat siten, että kaikki saapuvat maaliin yhtä aikaa.
        - Suoritusaika on yhteisaika (eli yksilöaikojen summa). Tällöin vartion pitää osata lukea karttaa niin, että kullekin jäsenelle saadaan mahdollisimman nopeat reitit. Ensimmäinen vaihtoehto mittaa enemmän suunnistustaitoa, kun taas tämä vaihtoehto mittaa enemmän jäsenten kunnon ja suunnistustaitojen arviointitaitoja.
    b) Tavoiteaika, eli vartio hakee mahdollisimman monta rastia tietyssä ajassa. Pisterastit voivat olla eri arvoisia. Erityispiirteenä on, että vartion pitää osata arvioida oma kulkunopeutensa.
    c) Tavoitteena on hakea tietty pistemäärä mahdollisimman nopeasti. Suoritusaikana yleensä käytetään hitaimman aikaa. Pisterastit voivat olla eri arvoisia.

7.2.2. Suunnistustehtävien sijoittaminen

Päiväsuunnistukseksi tarkoitettu suunnistustehtävä tulee aina sijoittaa niin kauaksi illasta ja yöstä että kaikki vartiot varmasti pääsevät suorittamaan sen päivänvalolla. Vastaavasti yösuunnistustehtävä tulee myös sijoittaa niin, että valaistus on samanlainen kaikille vartioille.

Jos suunnistustehtävään halutaan viestisuunnistuksen tai muun joukkotapahtuman tunnelmaa, on usein tarjolla vain kolme vaihtoehtoa: tehtävä on oltava lähtötehtävä, yörastin aikana tai yörastin jälkeen ensimmäinen tehtävä. Näistä jälkimmäinen tietysti edellyttää, että vartiot lähtevät yörastilta samaan aikaan.

Usein suunnistustehtävä sijoitetaan heti kilpailun alkuun tai yörastin jälkeen ensimmäiseksi tehtäväksi tarkoituksena saada aikaan hajontaa vartioiden välillä. Tähän käyttöön suunnistustehtävä sopiikin hyvin, koska yleensä nopeimmin suunnistavat vartiot ovat myös vaellustaipaleella nopeimpia.

7.2.3. Suunnistustehtävien vaikeustaso

Partiotaitokilpailuissa vihreän ja oranssin sarjan suunnistustehtävät saavat olla helppoja, jotta niistä on mahdollista saada onnistumisen elämys. Näissä sarjoissa voisi useimmin olla esimerkiksi tukireittisuunnistus, jossa kilpailijan karttaan on rastien lisäksi merkitty maastoon viitoitettu reitti, jota voi vartio voi käyttää tukenaan etsiessään rasteja.

Talvella hiihdettäessä normaalissa pistesuunnistuksessa on tärkeää, että kaikki hiihtourat on merkattu karttaan, muuten latusuunnistus muuttuu arpa- ja umpihankisuunnistukseksi. Jos latujen merkkaaminen karttaan ei ole mahdollista, on suunnistus parempi toteuttaa esimerkiksi latusuunnistuksena, jossa hiihdetään viitoitettua reittiä pitkin ja merkataan rastit karttaan.

Usein punaisen ja ruskean –sarjan suunnistusradat voivat olla samoja. Ruskean vartiot ovat yleensä parempia suunnistajia, mutta punaisen vartioilla on yleensä parempi kunto.

Jos kisassa on yösuunnistus, on ennakko-ohjeessa ilmoitettava tästä kyllin selkeästi, jotta vartiot osaavat ottaa tarpeeksi pattereita ja suunnistukseen sopivan valaisimen kilpailuun mukaan.

Yösuunnistus on oltava tarpeeksi helppo. Rastit pitää olla sellaisissa paikoissa, joissa maasto on helppolukuista ja -kulkuista ja jossa on tarpeeksi kiintopisteitä. Radassa on myös huomioitava eksymisen mahdollisuus. Varsinkin punaisella ja sinisellä –sarjalla rata on helposti liian vaikea. Pimeässä jo pelkästään suuntaan kulkeminen on todella vaikeaa jopa kokeneella suunnistajalle.

7.3. Luonnontuntemus

Luonnontuntemustehtävissä on vaarana, että niistä tulee helposti nippelitietoa testaavia paperitehtäviä. Jos tehtävä halutaan järjestää perinteisenä eläinten, kasvien tai muiden luonnonantimien tunnistamistehtävänä, pitäisi näytteet valita sellaisiksi, joiden voisi ajatella kiinnostavan vartioita. Kaikenlaisten harvinaisuuksien tunnistamista pitäisi harkita tarkkaan. Paikallisia erikoisuuksia saa tietysti ja pitääkin käyttää hyväksi. Luonnontuntemustehtävä ei kuitenkaan saa mennä lottoamiseksi. Tarkoitushan on, että paras vartio saa parhaat pisteet. Usein luonnontuntemustehtävien tekijät yliarvioivat kilpailijoiden tason, ja niistä saadut pisteet ovat yleisesti ottaen huonoja. Vain kärkivartiot saa hyviä pisteitä. Tämän vuoksi yleensä luonnontuntemustehtävästä pitäisi olla selkeä vihje tehtävä- ja pisteluettelossa.

Oma ongelmansa luonnontuntemustehtävässä on oikeiden vastausten varmistaminen. Vähänkin harvinaisempien luonnonnäytteiden oikeellisuus pitäisi aina tarkistuttaa jollakin asiantuntijalla. Erityisesti tämä korostuu erilaisissa ympäristönsuojeluaiheisissa tehtävissä. Oikeita vastauksia on monta kertaa mahdoton antaa. Ympäristönsuojelutehtävä on suunnittelijalleen vaikea, mutta huolellisesti miettimällä siitä saa hyvän ja ennen kaikkea mielekkään tehtävän.

Jos toteutuksena on rastien välillä kulkeva luontopolku, pitää tämä olla selvillä hyvissä ajoin kilpailureittiä suunniteltaessa. Tällöin on rastiväli muistettava viitoittaa selvästi ja näytteet on sijoitettava samalle puolelle viitoitusta, jotta vartiot varmasti löytävät kaikki näytteet.

7.4. Arviointi

Arviointitehtävää suunniteltaessa on huolehdittava siitä, että arviointitehtävästä ei tule arvaustehtävää. Tehtävän mielekkyys yleensä kasvaa, kun tehtävä on luonteeltaan sellainen, että oikea vastaus on mahdollista selvittää jollakin tavoin päättelemällä tai mittaamalla. Vartion mielenkiinto kasvaa edelleen, jos se joutuu aluksi itse keksimään mittausmenetelmän. Esimerkiksi veden syvyyden voi selvittää uimalla, mittaamalla jonkinlaisella naruviritelmällä tai sitten vain suoraan "arvioimalla".

Arvioitavan asian tulisi olla yksiselitteinen ja kaikille sama. Tehtävää suunnitellessa tulee ottaa huomioon olosuhteiden muutokset (kuten valoisuus, sää ja vuodenaika). Esimerkiksi pimeän tultua valon väheneminen saattaa vaikuttaa arviointitehtävään ja tehdä siitä eri arvoisen myöhemmin rastille tuleville vartioille.

Samoin sarjojen erot tulee huomioida tehtävää suunnitellessa. Esimerkiksi oranssin ja vihreän sarjan vartiot eivät välttämättä vielä ymmärrä fysiikan suureita (esim. tiheys), joita harmaa ja ruskea sarja arvioivat sujuvasti.

Arviointitehtävän mielekkyyttä voi parantaa huomattavasti antamalla selkeä vihje tehtävä- ja pisteluettelossa.

7.5. Ensiapu

Vaikka ensiavut ovat vaikeita toteuttaa objektiivisesti, niitä silti kannattaa järjestää niiden koulutuksellisuuden vuoksi. Varsinkin nuorissa sarjoissa on tärkeää painottaa perusensiaputehtäviä.

Sääntöjen mukaan pakollisiin vartiokohtaisiin varusteisiin kuuluu ensiapupakkaus, joka sisältää leveä sideharsorullan, idealsiteen, laastaria ja sidetaitoksia. Nämä ensiaputarvikkeet ovat vartion omaan käyttöön hätätilanteessa. Niitä ei saa suunnitella käytettäväksi tehtävissä. Tehtävä tulee siis suunnitella niin, että vartio selviää siitä suorituspisteessä olevilla materiaaleilla. Vaihtoehtoisesti ennakko-ohjeen varusteluettelossa on oltava erikseen maininta niistä ensiapuvälineistä, jotka tarvitaan tehtävien suorittamiseen.

Ensiaputehtävissä on muutamia perusongelmia, jotka toistuvat kilpailusta ja tehtävästä toiseen:

1. Mikä on oikea ensiapu? Ensiaputehtävän arvostelijoiksi pitää löytyä riittävän ammattitaitoista väkeä, jotta vartion suoritus varmasti tulee arvostelluksi oikeudenmukaisesti. Toisaalta asiantuntijoidenkin käsitykset oikeasta ensiavusta eri vammoihin vaihtelevat vuodesta toiseen. Tehtäväkäskyssä kannattaa mainita, että tehtävä arvostellaan SPR:n ohjeiden mukaisesti.
2. Arvostelun subjektiivisuus: Ensiavun arvostelu riippuu lähes poikkeuksetta vain subjektiivisista arvosteluperusteista. Siteiden kireyttä, lastoituksen tukevuutta tai kuljetuksessa potilaalle aiheutettua tuskaa on hyvin hankala mitata absoluuttisilla mitoilla. Perusongelmana ensiaputehtävässä onkin saada arvostelu eri suorituspaikoilla tasapuoliseksi. Ongelmaa voidaan pienentää suunnittelemalla arvostelupöytäkirja etukäteen hyvin ja riittävän yksityiskohtaiseksi ja kouluttamalla arvostelun suorittajat tehtäväänsä. Kokonaan ongelmasta ei kuitenkaan päästä eroon.

3. Tilanteen todellisuus: Vartion toimintaan vaikuttaa oleellisesti se, pitääkö sen toimia todellisen vai annetun kuvitteellisen tilanteen pohjalta. Kumpaankin ääripäähän liittyy omat ongelmansa ja muiden, ”välimuototilanteiden”, ongelmana on rajanveto.
    - Ensiaputehtävän tulisi olla mahdollisemman todellinen tilanne: Periaatteessa kaikkien rastilla olevien viestivälineiden yms. tulisi olla vartion käytössä. Ensiapurastilla on vielä yleensä ammattitaitoista ensiapuhenkilöstöä, joten voidaan ajatella, että vartio toimii oikein (saa täydet pisteet) kun se ei tee mitään ja pyytää ammatti-ihmisten hoitaa potilaan.
    - Täysin kuviteltu tilanne: Tilanteen kuvaaminen vaati melko yksityiskohtaisen selostuksen, jotta vartiolla olisi tarpeelliset tiedot hälytyksen antamiseen, avun hakemiseen, kuljetuspäätöksen tekemiseen jne. Monisivuisen tehtäväkäskyn jakaminen vartiolle pelkän tilannekuvauksen vuoksi ei ole järkevää. Tehtäväkäskystä tulee selkeästi käydä esille tilanne, ja se vastaa käskyä. Esimerkiksi 10-vuotias poika äitinä voi kummastuttaa vartioita. Jos vartion yksi jäsen on hoidettava uhri, täytyy tehtäväkäskystä selkeästi tulla ilmi, koska jäsen muuttuu uhriksi.

7.6. Käytös

Partiotaitokilpailuissa on usein tapana ilmoittaa tehtävä- ja pisteluettelossa kolmen pisteen arvoinen käytöstehtävä. Valitettavan usein lopputuloksissa suurimmalla osalla vartiosta löytyy maksimipisteet, sillä käytöstä ei varsinaisesti ole arvosteltu kilpailun aikana. Käytöstehtävänkin pitäisi pystyä mittaamaan vartioiden paremmuutta.

Käytöstehtävää suunniteltaessa kannattaa ensin miettiä, mitä tehtävällä halutaan mitata ja mitä järjestäjät ymmärtävät partiomaisella käytöksellä. Tyypillisesti käytöstehtävissä sakotetaan epäpartiomaisesta käytöksestä ja partiohuivittomuudesta. Vaihtelun vuoksi kannattaa joskus kokeilla myös perinteisestä poikkeavaa ratkaisua kuten esimerkiksi pöytätapa- tms. tehtävää.

Haastavaa käytöstehtävän arvostelussa on miten käytöstä saadaan tasapuolisesti ja kattavasti arvosteltua. Otetaanko pari tarkkailupistettä ja annetaan muuten asian olla vai tarkkaillaanko käytöstä joka rastilla. Jos käytöstä arvostellaan läpi kilpailun, pitää muistaa, että rastihenkilöillä on eri käsitys hyvästä käytöksestä. Tasapuolisen arvostelun aikaansaamiseksi kannattaa rastihenkilöille tehdä selkeä ohje miten käytöstä pitää arvostella ja minkälaisista asioista pistevähennyksiä tehdään.

Kopiointiohjeet ja -ehdot

Tämän materiaalin kirjoittamisen ja julkaisemisen tarkoituksena on ollut tarjota tietoa partiotaitokilpailujen järjestämisestä suomalaiselle partiolaisille eikä sen kirjoittamisella tai julkaisemisella pyritä saavuttamaan minkäänlaista taloudellista tai muuta hyötyä.

Materiaalin levittäminen ja omatoiminen kopioiminen on sallittua ja erittäin suositeltavaa, kunhan seuraavat ehdot täyttyvät:

1. Julkaisu on levitettävä ja kopioitava *kokonaisena* jättämättä mitään pois tai lisäämättä siihen mitään ylimääräistä.

2. Julkaisu on kopioitava alkuperäisen mallin mukaisesti A5-kokoiseksi nidotuksi ”vihkoseksi” tai sähköisessä muodossa julkaistava alkuperäisenä pfd-dokumenttina.

3. Kopioitaessa on aina varmistettava, että kopioitavasta materiaalista ei ole olemassa tai kohtuullisella vaivalla saatavissa uudempaa versiota.

Mikäli edellä mainituista ehdoista halutaan poiketa, on asiasta neuvoteltava Hämeen Partiolaiset ry:n kilpailujaoston kanssa.

Tämä materiaali toimitetaan ensisijaisesti pdf-tiedostona sähköpostitse tai toissijaisesti hyvälaatuisena paperioriginaalina. Pdf-tiedoston saa joko tietokoneen ruudulta luettavaksi tarkoitettuna A4-kokoisena 1-sivuisena versiona tai tulostusta varten tehtynä A5-kokoisena vihkona.

Kommentit, tiedustelut ja materiaalin tilaukset joko suoraan kirjoittajille tai HP:n partiotoimistoon:

Hämeen Partiolaiset ry
Klingendahl A
33200 Tampere
puh. (03) 3123 4950
fax. (03) 3123 4955

Tehtävien suunnittelu

Versio 1.1

Riku Heikkilä, Ismo Halivaara, Petteri Lavikko
Anna Sepponen, Jussi Vasama
Minna Veiranto, Jussi Vuorisalmi

Partiotaitokilpailujen järjestämiseen on tarjolla koulutusta monenlaisilla kursseilla. Tämä julkaisu on tarkoitettu koulutusmateriaaliksi piiritason rastipäällikkö- ja partiotaitokilpailujen järjestämiskurssille muiden kilpailujaoston julkaisemien monisteiden kanssa

`http://www.hp.partio.fi/`

Hämeen Partiolaiset ry
Kilpailujaosto